

HELÂL-HARAM SINIRI

عن أبي ثعلبة الخشني رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال
 إن الله فرض فرائضَ فلا تُضَيِّعوها وحدَّ حدودا فلا تعتدوها وحرَّم أشياء فلا
 تنتهكوها وسكتَ عن أشياء رحمة لكم من غير نسيانٍ فلا تَبَحِّثُوا عَنْهُ

Ebû Sa'lebe el-Huşenî'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu:

“Allah birtakım farzlar kılmıştır, onları ihmal etmeyin. Birtakım hadler (sınırlar, hükümler) koymuştur, onları çiğnemeyin. Birtakım şeyleri haram kılmıştır, onlara el uzatmayın. Birtakım şeyler hakkında da unutmaktan değil, size rahmet olmak üzere susmuştur, artık onları araştırıp soruşturmayın!”³¹.

31 Dârakutnî, *Sünen*, IV, 298; İbn Receb el-Hanbelî, *Câmiu'l-ulûm ve'l-hikem*, II, 150. Hadisin senedi *hasendir*.

AÇIKLAMA

Bu hadis, daha iyi anlaşılması için şu hadisle birlikte düşünülmelidir: “Allah’ın, *kitâbında* helâl kıldıkları helâl, haram kıldıkları haram, sükût ettikleri ise aftır. O halde Allah’tan gelen âfiyeti; lütuf ve ikramı kabul edin. Zira Allah bir şeyi unutacak değildir”. (Râvi diyor ki), sonra Rasûlullah (s.a), “Senin Rabbin unutkan değildir” âyetini okudu”³².

Hadis metninde geçen “sükût ettikleri” ifadesi, günümüzün çoğu hukuk sistemlerindeki “kanun boşluğu” terimini hatırlatır. Af kapsamında tutulan “sükût edilen şeyler”, şer’î hüküm itibariyle mubah olduğundan İslâm ümmeti için önemli ölçüde kolaylık ve genişlik imkanı sağlar. Bu açıdan bakıldığında, “sükût edilen şeyler” *rahmet alanları* demektir.

Bilindiği gibi, Allah’ın yapılmasına izin verdikleri, farz, vâcip, müstehap veya mubah olan hüküm ve uygulamalardır. Haddi aşarak çiğnenmesi yasak olanlar ise mekruh veya haram olan hüküm ve uygulamalardır. Nitekim, Allah Teâlâ şöyle buyurur: “İşte bunlar Allah’ın sınırlarıdır, sakın bunları aşmayın. Kimler, Allah’ın sınırlarını aşarsa, işte onlar zâlimlerdir”³³ ve “Bunlar Allah’ın sınırlarıdır. Kim Allah’ın sınırlarını geçerse, kendine yazık etmiş olur”³⁴.

Yüce Kur’an, nâzil olduğu toplumdaki bedevilerden bahsederken, onların sınır tanımaz, ham, görgüsüz ve yobaz olduklarını vurgular: “Bedeviler, küfür ve nifak bakımından hem daha beter, hem de Allah’ın, Elçisine indirdiklerinin sınırlarını tanımamaya daha müsaittirler”³⁵.

32 Hadis için bkz. Ebû Dâvud, Et’ime, 31; Tirmizi, Libâs, 9; İbn Mâce, Et’ime, 60; Heysemî, *Mecmau’z-zevâid*, I, 171. Âyet: Meryem 19/64

33 Bakara 2/229

34 Talâk 65/1

35 Tevbe 9/97

Bu itibarla, helâl-haram sınırını tanımayan o günkü bedevilerden “farklı olmak” isteyen Müslüman, İslâmî emir ve yasaklar çerçevesinde iş hayatına çeki-düzen vermeli, izzet, şeref ve haysiyetine sahip olmalıdır. Çünkü değerlerine inanmış bir Müslüman, aksi bir düşünce ve eylemin, nefis ve hevânın/egonun isteklerinin öne geçmesi, bunun da zillet anlamına geldiğini çok iyi bilir. Bundan dolayı o, isyan, nankörlük, şirk ve zulüm demek olan söz konusu anlayış ve hayat tarzından Allah’a sığınır. Her halükârda mü’min, Allah ve Elçisi’nin emir ve yasaklarını alternatifi olmayan değerler sistemi olarak görür, görmelidir. Şu iki âyet-i kerime, bu noktada hayli açıktır:

“Ama hayır, Rabbine andolsun ki onlar, aralarında anlaşmazlığa düştükleri konularda (ey Peygamber) seni hakem yapmadıkça ve sonra da senin hükmüne içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle tâbi olmadıkça, iman etmiş olmazlar”³⁶.

“Allah ve Rasûlû bir konuda hüküm verdikten sonra artık mümin bir erkek ve mümin bir kadının, kendileriyle ilgili hususlarda artık başka seçenekleri yoktur. (Bu hakkı kendinde görerek) Allah’a ve Rasûlû’ne isyan eden kimse, şüphesiz apaçık bir sapkınlığa düşmüş olur”³⁷.

36 Nisâ 4/65

37 Ahzâb 33/36